

CAN-Ä, Camberwell Assessment of Need – Äldre

CAN-Ä är ett bedömningsinstrument för screening av behov hos äldre psykiskt funktionshindrade personer. Instrumentet bygger på standardversionen (CAN-S, Can-skalan) som utvecklades för vuxna med psykiskt funktionshinder. CAN-Ä har utvecklats i England av delvis samma personer som utvecklade CAN-S. Utvecklingsarbetet har skett i samarbete med såväl användare (inom sjukvård och socialvård) som företrädare för klientorganisationer för att göra innehållet relevant och användarvänligt.

Målgrupp: Äldre personer med psykiska funktionshinder.

Syfte: Används för att bedöma den äldres aktuella behovsstatus inom ett antal områden och belyser vilka behov som är tillgodosedda och vilka som behöver åtgärdas. CAN-Ä kan användas av vårdtagare, personal och anhörig. Det kan användas för både bedömning och uppföljning. Instrumentet är avsett att mäta såväl den äldres tillfredsställda behov som de behov som behöver åtgärdas.

Beskrivning

Innehåll och genomförande

Konstruktion

CAN-Ä innehåller 24 frågeområden: bostad, hemmets skötsel, föda, hygien, får vård av någon annan person, daglig sysselsättning, minne, syn och hörsel, rörlighet, kontinens, fysisk hälsa, droger/mediciner, psykotiska symtom, emotionella besvär, hälsa och behandling, egen säkerhet (medveten självskada, omedveten självskada och utsatthet för våld/vanskötsel), beteende, alkohol, sociala kontakter, nära relationer, ekonomi samt sociala förmåner.

Varje område är indelat i fyra sektioner och till varje sektion finns fasta svarsalternativ. De frågor som ställs inom varje område är: Föreligger problem och, om så är fallet, ges rätt hjälp? (sektion 1). Om det visar sig att det inte föreligger problem avslutas frågandet inom det området. Om det finns problem fortsätter frågandet: Har den äldre fått hjälp från vänner, släkt eller annan informell vårdgivare? (sektion 2). Har den äldre fått hjälp från professionella vårdgivare och, om så är fallet, hur mycket hjälp har den äldre fått respektive behövt? (sektion 3). Slutligen frågas om det är rätt sorts hjälp som den äldre fått och om han/hon är nöjd med den hjälpen (sektion 4).

Många av de faktorer som mäts med CAN-S återkommer i CAN-Ä, men innehållet är delvis annorlunda och ett par faktorer är tillagda (minne, syn/hörsel

och kontinens). Två frågor som berör vårdare har också tillkommit; dessa frågor rör vårdarens behov av information samt vårdarens psykologiska situation.

Omfattning och intensitet

Poängsättning och återkoppling

Instruktioner för poängsättning finns både i manualen och i formuläret. Instruktioner för återkoppling saknas.

Tidsåtgång

Det tar cirka 30 minuter att besvara frågorna. Personal behöver därefter cirka 30 minuter för att göra beräkningar och återföra resultatet till den äldre. Hur lång tid som krävs för förberedelse beror på var skattningen görs.

Utbildning och licens

Tillgänglighet: Material kan fås via licenshavare som i Sverige är Psykologisk Konsult AB/Bo G. Ericson.

Krav på förkunskaper: Inga direkta krav.

Krav på utbildning: Utbildning ges av licensinnehavaren, men krävs inte för att köpa materialet. I CAN-paketet som följer med utbildningen ingår flera dokument med ytterligare information om instrumentet och hur det kan användas i praktiken. På webbplatsen Psykologisk Konsult AB för CAN-instrumenten finns information om instrumenten, distributör, priser och utbildning.

Mer information: <http://www.psykologiskkonsult.se/>

Resultat av kvalitetsgranskningen

Användarmanual

Granskningen grundar sig huvudsakligen på en svensk manual som till stora delar bygger på manualen för CAN-S. I manualen finns väl beskrivet vad syftet med instrumentet är, hur formuläret ska användas samt hur skattningar ska genomföras.

Granskningen visar att CAN-Ä är ett tillfredställande instrument för att bedöma behov hos äldre personer med funktionshinder.

Saknas och bör kompletteras

- Instrumentet är väl testat i England, men motsvarande svenska data finns inte. Det saknas alltså ett svenskt jämförelsematerial, särskilt ett material med deskriptiv statistik som visar genomsnittligt behov respektive ej tillgodosedda behov hos en större grupp äldre med psykiskt funktionshinder. Ett sådant material finns från England (Hancock m. fl., 2003).
- Instruktioner för återkoppling saknas och bör kompletteras i manualen.

Tekniska data

Den vetenskapliga granskningen grundar sig i huvudsak på två artiklar med engelskt material, varav den ena visar att de psykometriska egenskaperna tycks vara väl acceptabla (Reynolds m. fl. 2000). Materialet innehåller flera validitetsstudier i vilka innehållsvaliditet samt begrepps- och kriterievaliditet har studerats. Kriterievaliditeten jämfördes med flera andra instrument och visade sig ha god överensstämmelse. Begreppsvaliditeten har mätts med jämförelser av överensstämmelse mellan personals, den äldres och de anhörigas skattningar av minnesfråga i relation till andra frågor. Korrelationen då personal och anhöriga har skattat har visat sig vara god, medan den äldres skattningar inte alltid visade hög korrelation mellan till exempel minne och andra frågor. Interbedömarreliabiliteten har också visat hög korrelation på de flesta frågeområdena. Test–retest-reliabiliteten gav högt värde, en koefficient på 0.90 i genomsnitt.

Saknas och bör kompletteras

CAN-Ä är inte psykometriskt testat i Sverige. Det har inte heller gjorts någon studie på gruppnivå i Sverige som är jämförbar med den i England.

Referenser

Hancock, G.A., Reynolds, T., Woods, B., Thornicroft, G. & Orrell, M. The needs of older people with mental health problems according to the user, the carer, and the staff. *International Journal of geriatric Psychiatry*. 18:803-811. 2003.

Reynolds, T., Thornicroft, G., Abas, M., Woods, B., Hoe, J., Leese, M. & Orrell, M. Camberwell Assessment of Need for the Elderly (CANE). *British Journal of Psychiatry*. 176:444-452. 2000.

Ericsson, B.G. Camberwells behovsskattning. Manual för CAN-Ä. Version för äldre vårdtagare. 2002.